

Војни аспекти политике Ватикана

Александар Антонић

Неки биографи папе Јована Павла Другог објашњавају његово понашање пољским пореклом и традицијом Пољске католичке цркве. Од 996. године, када је Пољска уведена у орбиту Римске цркве, та држава је постала истурена стража католичанства на источним границама Централне Европе. Пољска се вековима сматрала „легендарним бастионом хришћанства“ у чијим селима је свештеник и сада доминантни чинилац, ментор, психијатар, правник, судија, уопште онај који је позван да одлучује о свим питањима између неба и земље. Тамо сматрају да је патриотска обавеза сваког поштеног Пољака да о цркви говори искључиво добро. Противник Цркве, на основу Војтилине логике, постаје непријатељ који једино заслужује уништење. Њен продор у војску обележен је поновним увођењем верских службеника у војне формације, пасторалним радом с војницима, традиционалним католичким обележјима, војним ходочашћима у национална католичка светилишта, па чак и посебним војним парадама и маршевима под покровитељством Цркве. За време папствовања Јована Павла Другог устројени су (април 1986.) војни ординијати „за осигурање духовне помоћи верницима ангажованим у војном животу“ и враћено „душобрижништво“ – институција војних капелана-ординарија – које је укинута по окупацији Пољске а обновљено у јануару 1991. године. Од обелодањавања кашалинске војне доктрине Света столица се сврстава уз Хрвате и муслимане призивајући „понижену“ Европу да се против дивљаштва у рату на просторима СФР Југославије бори блокадом, бомбардовањем и разоружавањем нападача (подразумева се Срба). Војна политика Папе заснована је на његовом ставу да војници не треба да буду само ратници „нове евангелизације“ него и пропагатори његових схватања, јер „Еванђеље може пружити одлучнији потицај од било каквог политичког и економског разлога“.

Ватикан је најмања држава на свету, али је, истовремено, и центар најмногољудније светске религије, распрострањене на свих пет континентата, по чему је више него специфична.¹ С обзиром на те две карактеристике, можда изгледа чудно што Ватикан има сопствену војну доктрину, из које је произишла и доктрина ограниченог суверенитета. Творац обеју доктрина је садашњи папа Јован Павле Други.

¹ Ватикан се простира на 44 хектара једног од брегова Рима и има око 1.000 држављана. Властите „оружане снаге“ састоје се од само око 1.000 припадника „Швајцарске гарде“, под командом четири официра и 25 подофицира. Сви су они, углавном, за фолклорну и декоративну употребу и само су симболични

Основне црте своје војне доктрине Јован Павле Други је изложио и поставио 2. јуна 1991. у пољској војној бази у Кошалину, на Балтику, у оквиру четврте посете отаџбини у својству ватиканског понтифекса максимуса. Извештај о томе у званичној ватиканској верзији, емитован 2. јуна 1991. године преко Радио-Ватикана на хрватском језику, гласи: „Јутрос је на аеродрому код Кошалина Папа предводио литургију ријечи за 20.000 пољских војника. Дочекали су га поздравном пјесмом у част Богородици што су је Пољаци столећима пјевали прије битке.

У својем сусрету с припадницима пољске војске, с пољским војницима и часницима, те заповједницима, Папа је говорио о нарави војничке службе која је, заправо, служење сигурности и слободи домовине, те је свратио позорност на неопходност душобрижништва у војсци. Јутрошњи је, наиме, сусрет папе Ивана Павла Другог с пољском војском у зрачној луци у Кошалину био, заправо, његов први изравни сусрет с припадницима пољске војске, иако већ четврти пут борави у Пољској. Осврћући се на то рекао је: 'По први ми је пут у оквиру мојега похода домовини дана могућност да говорим војски на засебном скупу'.

Споменувши, даље да је, као Папа, походио многе земље, гдје је у много случајева, дочекиван и испраћан уз војне почасте почаснога одреда, а тако је било и у Пољској у сва три пријашња наврата, Свети је Отац рекао:

'Почасни одреди који носе националну заставу посебан су израз суверенитета државе. На свечаности добродошлице гост који похађа дотичну земљу исказује поштовање тој застави чиме заправо, исказује поштовање друштва које тим знаком очитује властити идентитет. Застава је у свакој војној јединици не само особит знак те јединице, него, такођер, и домовине за чију се ствар залажу они који обављају војну службу'.

остатак великих војски које су папе имале у прошлости. „Швајцарци“ полажу заклетву према којој ће Папин живот бранити „по цену живота и физичког интегритета“ и дужни су да се придржавају једног декрета из 1971. године, према којем „швајцарски гардиста“ мора бити „свестан значаја обећања верности врховном свештенику, што укључује строго поштовање наредби надређених и одговорно извршавање задатака и специјалних дужности које су му поверене“. „Шарени војници“ пред светом су наоружани халебардама. У касарнама и стражарама они имају и модерно оружје, али – без обзира на заклетву и декрете – ипак нису главни чувари ватиканских поглавара. За безбедност папе брине посебна служба – „Централни надзорни уред“, чији се шеф не раздваја од специјалног воки-токија којим може, у тренутку било какве опасности, да ступи у директан контакт с главном командом римске полиције, центрима италијанских обавештајних служби и римским испоставама „Америчке обавештајне агенције“ (ЦИА) и других западних обавештајних служби с којима је и иначе у сталном контакту.

Што се тиче светске католичке мултинационале, као целине којом се управља из Ватикана, рачуна се да она има око 800 милиона верника (бар формално уписаних у црквене књиге). Њих надзире (према подацима из децембра 1993. године) 4.116 активних и 730 пензионисаних (али још увек употребљивих) бискупа. Њима је (према подацима с краја 1992. године) подређен 404.641 духовник (свештеници и редовници), а уз њих је и подмладак од око 100.000 семенариста.

Истакнувши да је, у поратном раздобљу, онима који су се налазили у пољској војсци, недостајао битни ослонац, а тај је служење домовини, Папа је надодао:

‘Војна служба није само занат или дужност, него треба да буде унутрашњи налог свијести, заповјед срца. Пољска је војна баштина стољећима војну службу повезивала с домољубљем.

О душобрижништву у војсци је Папа рекао:

‘Искуство Цркве показује да је душобрижништво у оружаним снагама изузетно важно. Кад сам био свећеник и бискуп краковске надбискупије, увелико ме је бољела чињеница да код нас, заправо, нема војног душобрижништва² и да је у војсци провођено посебно противдушобрижништво. Из војарни је не само избаћиван сваки облик вјерскога живота, него се војницима онемогућавало да вјерски живе чак и изван војарни у којима је често вођена јака атеистичка пропаганда’.

Настављајући, Папа је истакнуо:

‘Поновном се успоставом душобрижништва у војсци бесумње уклонио зид којим се покушавало војску одвојити од друштва. Народ лакше војску може препознати као своју, као саставни дио друштва, ако та иста војска војнику олакшава, а не отежава, да живи вриједности које су посебно цијењене у његову очинском дому’.

Свети је Отац навео искуства војних капелана у разним земљама која показују да је војска посебно погодна за евангелизацију, за катехизацију, за приближавање молитви и сакраменталном животу. Војно је раздобље за већину младића вријеме зрелих одлука које ће обиљежити сав његов живот. Онима који су вођени вјером лакше се је очувати од заблуда, или чак од духовних ломова, надодао је Свети Отац.

Војнике и часнике своје домовине Папа је потакнуо да војничку службу прожму домољубљем, осјећајем за правду, те скрбљу за сигурности и слободу Пољске. Закључио је ријечима Другога ватиканскога сабора да се, уз Цркву, све могућности мирољубивога рјешавања спорова, владама не може нијекати право на закониту одбрану.“

У наведеном контексту јасне су идеје о војној доктрини папе Јована Павла Другог, али неке ставке су посебно значајне, нарочито његове речи према којима „војна служба није само занат или дужност, него треба да буде унутрашњи налог свијести, заповјед срца“, или да је „пољска војна баштина стољећима војну службу повезивала с домољубљем“ (што је еуфемизам за стална настојања да се што даље продре на православни, шизматички, руски исток).

Неки биографи папе Јована Павла Другог објашњавају његово понашање пољским пореклом и традицијом Пољске католичке цркве.

² „Душобрижништво“ у војсци (институција војних капелана-ординарија), које је постојало у Пољској пре немачке инвазије, а које је укинута по окупацији, јер није било ни војске, није постојало после рата. Обновљено је тек јануара 1991, када је основан „војни ординаријат“ с бискупом „ординаријем“ на челу и око 50 „војних капелана“ у касарнама. Они су, у ствари, заменили просовјетске политичке комесаре.

Џорџ Блажински³ своје објашњење почиње годином 966, када је пољски владар Мјешко оженио једну чешку принцезу и тиме прихватио хришћанство, уводећи Пољску у орбиту Римске цркве. Расцеп из 1054. године већ је био на видику, па је Мјешко, „опредељујући се за Рим, а не за Византију, Пољску увео у токове западне културе и претворио је у истурену стражу католичанства на источним границама Централне Европе. А када је велики кнез Владимир прихватио источно хришћанство, два тада највећа словенска народа, Пољаци и Руси, пошла су двама различитим и често супротстављеним правцима. Мјешко је своме сину и наследнику, Болесаву, Пољску оставио као вазала светог римског царства, а Болесав је, следствено томе, пољску државу проширио на Исток, све до Кијева“. Отада – и даље по Блажинском – „Пољска се сматрала легендарним бастеоном хришћанства“, а „снажно историјско идентификовање Католичке цркве с пољским национализмом постаје кључни чинилац пољске историје“. Тако у најновије време „једва да у Пољској има села у коме свештеник није доминантни чинилац, ментор, психијатар, правник, судија, уопште онај који је позван да одлучује о свим питањима између неба и земље“. С таквим „пртљагом“ Карол Војтила је дошао у Ватикан да га води.

У првом случају Јован Павле Други мисли да војска која га слуша треба да иде за „налогом свијести“, разуме се, „свијести“ устројене по његовом једноумљу, које покушава да наметне свему свету. Наиме, Јован Павле Други сматра да војници треба да буду не само ратници „нове евангелизације“ (војтиловског уједноумљавања света) према хипотетичном „спољњем“ непријатељу него и пропагатори тог уједноумљавања у срединама у које се из војске буду вратили. Дакле, треба да буду и унутрашња клеро-политичка снага.

Корени политике пољског папе делимично би се могли објаснити неким оценама Пољака Адама Михњика.⁴

„У пољском јавном животу није било обичаја да се критички дискутује на тему Католичке цркве... (па су)... пољски бискупи стекли уверење да је патриотска обавеза сваког поштеног Пољака да о Цркви говори искључиво добро. Јавна критика Цркве представљана је као очигледан знак духовне беде. Зато је, после пада комунизма, сваки критички глас, који је био природни резултат рађања независног јавног мњења, третиран као напад на Цркву и верске истине, а такође сматран наговештајем институционалних репресија над Црквом. Одговарајући на те критике бискупи су се често служили језиком опкољене тврђаве или крсташког рата“.

Према Михњиковом мишљењу, на основу логике папе Јована Павла Другог, „противник постаје непријатељ који једино заслужује уништење, док се језик слободе преображава у реторику одмазде“. Папа

³ George Blazynski, *Pape, Jozhu Paul II*, „Sphere books limited“, 1979, стр. 6, 7 и 8.

⁴ Адам Михњик је главни уредник варшавског дневника „Газета виборча“, органа „Солидарности“, а интервју је у том листу објављен 4. новембра 1993. године.

има аверзију и „према самом принципу поделе Цркве и државе“, у чему се крије „изазов политичке инструментализације Цркве као спонзора одређених политичких странака“ и чисто војних активности, што је отеловљено у кошалинској војној доктрини.

Војни ординаријати

Војни ординаријати „устројени су на основи правила апостолске конституције *Spirituali militum curae* од 21. априла 1986. (дакле, тек за папствовања Јована Павла Другог), као и „посебних правила садржаних у статутима појединих ординаријата одобрених од Свете Столице“, каже се у званичним ватиканским списима. Војни ординаријати су, међутим, оснивани и пре тог канонског формулисања њихове делатности, па је тако – у овом веку – први војни ординаријат основан у Чилеу још 1910. године, затим у Италији 1925. (после доласка Мусолинија на власт) и у Немачкој 1933. (у години Хитлеровог доласка на положај канцелара Рајха). Следећи су оснивани тек касније (1950. у Шпанији, док је још Франко био на власти, у Јужној Африци 1951. под режимом апартејда итд.). Међу последњима основан је ординаријат у Пољској и 1994. године у Мађарској.

Према одлуци Другог ватиканског концила војне ординаријате треба установљавати „по могућности у свакој држави“. У „Папинском годишњаку“, званичној ватиканској публикацији, која се сматра најпоузданијим извором података о устројству Католичке цркве у целини, војни ординаријати се описују као „посебна црквена окружја, правно изједначена с бискупијама, успостављена за осигурање духовне помоћи верницима ангажованим у војном животу и онима који обављају делатност тесно повезану с оружаним снагама“. Њима управља „војни ординариј који је нормално и бискуп, а помажу му куријални официјали (тј. свештеници на служби у ординаријату) и прикладан број војних капелана изабраних међу световним и редовничким клером“.

У следећој табели, према подацима из „Папинског годишњака“ из 1991. године⁵ наведени су подаци о броју (по колонама) редовних капелана (1), помоћних капелана (2) и редовница на служби у ординаријату (3).

	(1)	(2)	(3)
Шпанија	263	318	700
Француска	262	111	2
Италија	153	91	310
Западна Немачка*	116	154	***
Португалија	82	***	***
Белгија	77	29	***
Холандија	77	29	***

⁵ Извод објављен у званичном органу хрватске католичке цркве „Гласу Концила“, Загреб, бр. 35 од 1. септембра 1991. године.

	(1)	(2)	(3)
Пољска	59	193	13
Велика Британија	35	10	***
Аустрија	17	106	***
САД	680	789	18
Канада	69	83	18
Латинска Америка***	459	331	138
Азија (Филипини, Јужна Кореја, Индонезија)	135	2	56
Африка (ЈАР, Уганда, Кенија)	7	55	***
Аустралија, Нови Зеланд	31	64	***

* Пре уједињења с Источном Немачком, где и није било војних ординаријата.

** Бразил, Аргентина, Чиле, Боливија, Колумбија, Парагвај, Перу, Еквадор, Салвадор, Доминиканска Република.

*** У „Папинском годишњаку“ нису наведени одговарајући подаци.

Дакле, у 30 наведених земаља делује укупно 2.345 редовних и исто толико помоћних капелана, којима помаже 1.237 редовница. У тим земљама укупно има 3.395 војних цркава, а војни капелани су у оружаним снагама у којима служе успели да крсте или преведу у католичанство укупно 50.914 војника.

Немачка искуства

О томе како раде војни викари објављен је занимљив текст у хрватском званичном недељнику Католичке цркве „Гласу Концила“.⁶ Текст је посебно занимљив због тога што је реч о интервјуу с немачким католичким војним деканом (ординаријем) Валтером Тајсом, за кога се наводи да је „члан немачког Министарства одбране“, а и због значаја који нови немачки Вермахт има (или ће имати).

„Пасторална служба војних капелана“ (којих је, заједно с помоћним капеланима, у Западној Немачкој 1991. године укупно било 270), отпочела је 1953, али је озакоњена 1956. године Законом о војној служби, на основу којег се војни капелани сматрају државним службеницима. Њих именује бискуп – војни ординариј – на службу у трајању од шест година (с тим да се мандат може обновити још само за један шестогодишњи период), после чега се „одслужени“ војни викар враћа у „цивилну“ службу. Свака бригада немачког Бундесвера има једног капелана, али они – како каже Тајс – „нису војници као што је то случај у неким другим западним земљама“, па „не облаче униформу нити имају официрске чинове“, али „имају слободан приступ војницима где год се они налазе, било у касарни, на полигону или чак у ратном подручју“ (какав је случај био у рату у Персијском заливу). Они раде и на бродовима, а прате војску и на маневрима. Свештеничку одећу су у рату у Заливу немачки војни капелани „заменили заштитним оделом с уочљивим знаком крста на еполетама“. „Војни капелан“, према Тајсу, „не узима оружје ни у ратним приликама, али његов помоћник, који је

⁶ „Глас Концила“, бр. 38 од 22. септембра 1991. године

у време мира цивил, када то затреба постаје војник, има оружје и штити свештеника“.

У немачкој војсци војни капелани организују посебна војна ходочашћа у национална католичка светилишта или она у иностранству, у француски Лурд, на пример, када се тамо сакупљају војници ходочасници из више земаља. У тим приликама организују се и посебне војне параде и маршеви као својеврсне манифестације силе под покровитељством Цркве. Откако је проглашена хрватска независност на такве међународне војно-клерикалне скупове одлазе и хрватске војне групе, а предводе их бискупи.

За „годишње духовне вежбе, војник, ако то жели, добија седам дана одсуства“, говори даље Валтер Тајс, наводећи и друге појединости о деловању војних викара у Немачкој: „Занимљиви и корисни су свакодневни лични разговори у којима се срећу младић и свештеник... Сустрет војника са свештеником многим је подстицај да после у животу наставе да буду активнији чланови своје Цркве... Пасторални рад с војницима, у поређењу са радом осталих жупника, има многоструке предности. Војници су група људи сличног генерацијског доба, истог занимања, а капелан се с њима среће не само недељом у цркви, него сваког дана и то у радном амбијенту. Они имају довољно времена једни за друге... Однос војног капелана и официра по својој је природи сараднички. Духовни пасторал војника држава финансира, а Црква обликује и води... Државној управи није довољно да грађани у униформи – војници – одржавају само телесну спремност. Духовно здравље има исту вредност за васпитање потпуне личности... Наши официри и војни капелани одржавају добру међусобну сарадњу. Исти им је циљ – васпитавање човека, иако свако делује са свог аспекта“.

Све што Валтер Тајс говори у потпуном је складу с оним што је папа Јован Павле Други изложио као своју војну доктрину пред стројем пољских војника у Кошалину, али представља и разраду те доктрине. У истом духу је и његова „порука Хрватској“. Наиме, он Хрватској препоручује да, уз „искуство из Немачке, проучи и устројство војних капелана и у другим државама“, и обећава, уједно, да ће његов уред „врло радо помоћи Цркви у Хрватској, колико год буде требало, у организовању пасторалног рада с војницима“.

Случај Хрватске

Садашња Хрватска већ има сопствена „искуства“ из времена њене претходнице, Павелићеве „НДХ“, у којој је Алојзије Степинац био врховни војни викар који је под собом имао подређено „особље“, чији су неки чланови остали по злу познати. А и нова „искуства“ су стечена у време оружане сецесије од некадашње Југославије, о чему се речито говори у тексту под насловом „Војници с круницама око врата“, објављеном у „Гласу Концила“.⁷

⁷ Исто, бр. 36 од 8. септембра 1991. године.

„Наоружани бранитељи Републике Хрватске све се чешће виде с круницама око врата. Због њих је нагло порасла потражња круница, медаљница, крижића и других набожних привјесака и ознака. Појављују се они пред фотоапаратима и ТВ камерама накићени тим светлим знаковима као да је то нешто сасвим наравно, њиховој доби и служби подобно. Није нам познат случај да би се икоја војска на свијету – регуларна или добровољачка – тако означавала. Истодобно и тисак почиње упозоравати да су стотине тих младића на свим ратиштима у Републици Хрватској већ прешли на други свијет без утехе и помоћи светих сакрамената, јер још није установљена свећеничка служба за војнике, нема свећеника који би их пратили све до борбених положаја.⁸

Уопће није протусловно што младићи који иду бранити домовину Хрватску и укључно све њима познате или непознате њезине вриједности, узимају на себе вјерска, у овом случају баш традиционална католичка обиљежја. Опредељујући се за Хрватску, они барем магловито знају да се сврставају уз нараштаје својих предака који су ту исту Хрватску бранили и за њу умирали као католици, зазивајући света имена Исуса и Марије... Још увијек недовољно наоружани, а на сваки подвиг и на смрт спремни младићи, сасвим се наравно поуздају и у наднаравну заштиту... Они, попут бораца старозавјетног Израела, осјећају да је Бог, на чију су страну и не познавајући га довољно стали, заправо дужан с њима се борити“.

Чланак је настављен тврђењем да је у Хрватској дошло до „јединствене појаве“ која се састоји у томе што се „толики млади Хрвати признају вјерницима и означају вјерским знаковима прије него што су вјеру упознали“, те да, због тога, пред „Црквом у Хрвата“ стоји „јединствени задатак“:

„Тој младежи – било да је под оружјем, било без оружја у грађанској свакодневници – та Црква је дужна уставно и примјерно откривати Бога којег су већ на споменути начин прихватили... Они су већ расположени прихватити оно што спознају као вољу Божију. Треба им само што храбрије, што изравније и што једноставнијим ријечима предати оно што је Бог Цркви повјерио...“

Уз круницу иде добар молитвеник те сигуран и прегледан католички катехизам, онда увођење у Библију и еухаристију. Зато је, пак, потребно доиста организирано душобрижништво за вјернике у хрватским оружанм снагама. Одговорне власти, државне и црквене, управо се спремају изабраном свећенику повјерити службу војног ординарија који у постројбама бранитеља домовине има оне овласти и задатке које бискуп има у својој бискупији. Он ће затим потражити од бискупа и редовничких поглавара становити број свећеника који ће се, цијелим радним временом, односно, потпуно, ставити на располагање томе специ-

⁸ У време објављивања тог текста „војно душобрижништво“ није још уведено (а ни до сада формално), али се о томе често говори. Као будући ординариј најчешће се помиње загребачки помоћни бискуп Јурај Језеринац, пријатељ вође неоушастке „Хрватске странке права“ Доброслава Параге.

фичном душобрижништву... Важно је да се размјерно брза и дјелотворна организација таква душобрижништва усмјери освјешћивању вјерске баштине у онима који је на тако необичан, а заправо, библијски начин почетно прихватају... Тко ће, ако не вјерски службеник, који ће с њим живјети у свим опасностима, младом тако расположеном и тако поученом или непоученом војнику рећи да онај тко се окитио круницом и крижем треба храбро одбијати непријатеље... То је задатак који се не може испустити у доба када тај војник мора сачувати Хрватску у склопу онога што се, не географски, него вриједносно, зове Европом“.

У смислу „сврставања уз нараштаје својих предака који су ту исту Хрватску бранили и за њу умирали као католици, зазивајући света имена Исуса и Марије“ – о чему је писао „Глас Концила“ – у делу бивше Босне и Херцеговине поновило се у овом рату нешто што је било карактеристично за Павелићеву „НДХ“: неки католички клерици обучили су униформе, благосиљали оружје, а сами се наоружавали. То је у свом писму клеру и верницима мостарске бискупије и бискупије требињско-мркањске признао сам тадашњи бискуп Павао Жанић:

„Молим свећенике“, каже се у том писму, „да се свом душом заузимају за добро својих жупљана и бранитеља искључиво на подручју својих жупа и да се на своју руку не униформирају. Осим тога, забрањујем било којем свећенику на подручју наших бискупија да благосиља и носи оружје“. (Случајно или не, убрзо после тога Павао Жанић је пензионисан, а на његово место папа Јован Павле Други наименовао је новог бискупа – дотадашњег управитеља римског Завода светог Јеронима, некадашњег главног чворишта злогласног ватиканског „тунела пацова“ – Ратка Перића.)

Војна доктрина садашњег папе у облику касније формулисане доктрине „хуманитарне ингеренције“ испробана је на Србима у бившој Босни и Херцеговини: прво ултиматумом да се повуку с одређених положаја око Сарајева, потом бомбардовањем у околини Горажда, а убрзо и прећуткивањем муслиманског артиљеријског напада на Брчко, па чак и објављивањем да су Срби „напали“ Брчко!

Ограничавање суверенитета у име „хуманитарне ингеренције“

Све је почело још 6. августа 1992. састанком папе Јована Павла Другог с најближим сарадницима у званичном папском летњем седишту у Кастел Гандолфу, близу Рима. У вечерњој емисији на хрватском језику, Радио-Ватикан је 7. августа 1992. објавио: „Свети Отац је врло забринут због рата и стања у Босни и Херцеговини“, што је „данас прије подне у разговорима изјавио државни тајник Ватикана, кардинал Анђело Содано“. И даље: „О приликама у Босни и Херцеговини државни тајник, кардинал Содано данас је прије подне, заједно с тајником за односе с државама Жан Луи Тораном, разговарао с папом Иваном Павлом Другим“. Још неке појединости саопштене су следећег

јутра у емисији на италијанском језику: „Јуче је Папа на састанку у Кастел Гандолфу са својим најближим сарадницима потврдио право хуманитарног мешања у тој области да би се зауставио рат (мисли се на претходно, у прегледу борби поменуто Босну и Херцеговину – прим. А.А.). Реч је, прецизирао је понтифекс, како је касније рекао новинарима кардинал Анђело Содано, о дужности да се интервенише за окончање патњи становништва, о праву на заустављање руке агресора. У супротном, коментарисао је ватикански државни секретар, постаје се саучесник. Кардинал је после изјавио да има вести, више него сигурне, о постојању концентрационих логора у којима су интернирани и свештеници и часне сестре.“

Речи Јована Павла Другог, наведене штуро и непотпуно, допуњаване су из дана у дан, коментарисане и у пракси примењиване, а из разних извора и гарниране, па је добијена консеквентна целина, која је обликована као званична политика Ватикана у корист војне интервенције. Радио-Ватикан је 3. септембра 1992. на хрватском језику јавио: „На велик су одјек у међународној јавности наишле ријечи државног тајника, његове светости кардинала Анђела Содана, јучер у Кастел Гандолфу, крај Рима, да је пријеко потребно зауставити агресорски рат против републике Босне и Херцеговине и помоћи босанско-херцеговачком становништву, те да је Свети Отац врло забринут због збивања у Босни и Херцеговини“.

„Данас је, с тим у вези, на упит новинара да ли јучерашња изјава кардинала, државног тајника, значи промену става Свете Столице с обзиром на рат који се води против Босне и Херцеговине, у Дворани за тисак Свете Столице издано посебно приопћење у којем се истиче да је Свети Отац увјек говорио о непотребности братоубилачке борбе и да је увјек осуђивао кршење људских права. Чинећи тако он испуњава властиту духовну дужност у прилог свих, били они католици, православци или муслимани. Бројни јавни говори Светог Оца свима су познати, вели се у приопћењу и надодаје: 'Као свеопћи пастир Католичке цркве Свети је Отац посебно ожалошћен вијестима које говоре о убојствима, злостављањима и другим суровим поступцима против жена и беспомоћне дјеце, као и против свећеника, редовника, редовница, те свјетовњака, вијестима које говоре о спријечавању бискупа да походе своје заједнице, вијестима које говоре о разарању бројних цркви, болница и школа, вијестима које говоре о прогонима цијелих жупних заједница'.“

Још једну верзију тог саопштења Радио-Ватикан је дао 7. августа 1992. у емисији на италијанском језику, која гласи: „У једном саопштењу Дворане за штампу, објављеном јуче, поврђује се туга и индигнација Папе због тога што се наставља један тако суров рат“. Саопштење такође истиче речи које је у четвртак државни секретар, кардинал Анђело Содано, упутио новинарима, сматрајући нужним да подсети да је грех пропуштања ако се остане ћутке и не учини све могуће како би се зауставила агресија против становништва без одбране. Саучесник

зла је и онај који ћути, истиче саопштење у коме се потврђује право на међународно мешање ради разоружања оних који желе да убијају, али не да би се фаворизовао рат, него да би се онемогућио.

Извештај је допуњен изјавом загребачког надбискупа и кардинала Фрање Кухарића, који је – на примедбу новинара да је Папа, који је говорио о праву хуманитарног мешања у тој ратној области, говорио о дужности да се интервенише како би се зауставила рука агресора – рекао: „Демократске силе треба да нађу ефикасан начин заустављања агресије“.

„Хуманитарна ингеренција“ и „српски агресори“

Оно што ватикански званичници дотле нису говорили изричито – да су Срби, Србија и Југославија „агресори“ – Радио-Ватикан (који то отада стално наглашава) изрекао је то преко надбискупа Џона Роуча, „представника Бискупске конференције САД“. Његова изјава, као „службено приопћење о тешком стању у Херцег-Босни тог дана, објављено преко Радио-Ватикана 8. августа 1992, гласи: „У складу с већ ранијим извјешћима комисија америчких бискупа о кршењу основних људских права, надбискуп Роуч истиче српску агресију као стварност која од међународне заједнице захтијева неодгодив и дјелотворан одговор у заштити невиних у Херцег-Босни и Хрватској“.

Гледишта Јована Павла Другог Радио-Ватикан је истог дана интерпретирао у италијанском католичком дневнику „Авенире“, који је објавио текст „Папа је још једном уздрмао свијет“: „Та тврдња одразује се данас опћенито у свјетском тиску, а посебно талијанскоме. Готово сви дневници доносе своје коментаре о том Папином позиву за хитном помоћи Херцег-Босни, те пишу и о евентуалној војној интервенцији на подручју Босне и Херцеговине.“

Напомињући како су изјаве Јована Павла Другог у неким деловима светске јавности биле протумачене као „заокрет у Папином ставу о рату против рата“, Радио-Ватикан, 9. августа 1992, даље каже: „Ми не видимо нарочити заокрет... Према томе, нема драстичног заокрета (јер га МИ не видимо – прим. А. А.) у католичком моралу, како многи покушавају данас доказати.“ Кампања објашњавања и пропагирања Папиног става настављена је и 10. августа 1992, када је Радио-Ватикан пренео писање званичног папског дневника „Осерваторе романо“: „Суочена с трагедијом бивше Југославије Света је Столица из дана у дан подстицала међународну заједницу како би се поштивала хуманитарна права свих и сваког појединца, католика, православних и муслимана... Није то тражење оружане интервенције, него тражење обране. И то је позив да се пред барбарством које је завладало не стоји скрштених руку. Прихвативши начело права, дужности, хуманитарног мијешања, међународна заједница не може остати равнодушна... Нису довољне усмјене или, још горе, празноријечне осуде. Журно су потребне дјелотворне осуде и не радити на томе одмах и брижно, значи учинити

тешки гријех пропуста, пропуста пред човјеком, пред цијелим човјечанством, пред повјешћу“.

Званични ватикански дневник очигледно противуречи сам себи, али оно што се непобитно види из наведеног текста јесте да је „дјелотворна осуда“ ништа друго до – оружана интервенција против Срба. Јер, Радио-Ватикан 14. августа 1992. каже да „иноземне новине, као 'Гардијан' или сав италијански тисак, опширно извјешћују о злочинима у Босни и Херцеговини, али уједно и коментирају писање 'Осерваторе романа', истичући поједине нагласке и залажући се, напосе, да се, напokon, заустави агресор. Нико, међутим, још не зна како“. Радио-Ватикан, међутим, одмах указује на неке предложене начине: „Маргарет Тачер се изричито залаже за заустављање агресора, те постављање чврстих увјета које би Србија имала поштивати“; „Алојз Вагнер, аустријски бискуп, изравно напада западни свијет због инерције и шутње“; „Надбискуп Жан Луи Торан објашњава... како Свети Отац, залажући се за заустављање ове агресије, заправо дјелује католички у пуном смислу те ријечи.“

У даљем пропагирању става Јована Павла Другог ангажовао се директор програма Радио-Ватикана, језуита Федерико Ломбарди, који је 10. августа 1992, у специјалном коментару, рекао: „Света Столица има морални ауторитет који жели читав да баци у одбрану слабих и угњетених и за ствар мира. Зато интервенише одлучно и страшно пред свјетским јавним мњењем. Довољно је подјсетити се поновљених директних Папиних апела... Света Столица не одбија да се умијеша на врло тешком и деликатном терену свакодневне дискусије у међународној заједници“.

Кампања је настављена 13. августа 1992, када је Радио-Ватикан објавио интервју с Ренеом Костом, секретаром француске католичке организације „Пакс Кристи“, који је рекао како се „у појединим случајевима, да би се спречило веће зло, може говорити о употреби силе“ и да је „главни агресор српска војска“. На питање: „Да ли постоје тако јака средства притиска која би Србију довела до сасвим друкчијег става, на пример, ембарго“, одговорио је: „У наше доба би било прикладније говорити о праведној обрани и о праву заједничког отпора агресору.“

На основу става папе Јована Павла Другог говорио је званични ватикански представник на заседању Комисије ОУН за људска права у Женеви. У уводу извештаја о томе Радио-Ватикан је 14. августа 1992. рекао како се у Комисији говори „о злодјелима и покољима што их чине Срби над хрватским и муслиманским становништвом“, те да се „на том састанку Србија нашла на оптуженичкој клупи“. И даље: „Ватикански представник је истакнуо настојање Светог Оца око помиривања људи... Он је у више наврата јавно осудио кршење људских права и бранио права нападнутих... Света Столица енергично протестира због тога што су суверене и независне, међународно признате, државе нападале терористичке банде које добивају помоћ извана.“

Оцењујући тај говор Радио је навео да су подаци били такви да их је „потврдио представник Босне и Херцеговине Ејуб Ганић“, посебно описујући „страхоте којима српске убојице подвргавају заточенике“.

Ватикан и Изетбеговић

За даљу ватиканску пропаганду „хумане ингеренције“ значајно је било успостављање дипломатских односа између Изетбеговићеве власти и Ватикана на највишем нивоу и боравак кардинала Рожеа Ечегараја, као личног Папиног изасланика, у Хрватској и у Босни и Херцеговини. О успостављању тих односа у Ватикану је 20. августа 1992, преко Радио-Ватикана, објављено посебно званично саопштење, у којем се „подсећа на садашње врло тешко стање које је изазвао рат против републике Босне и Херцеговине“. Што се тиче мисије кардинала Ечегараја, она је на Радио-Ватикану истога дана била предмет посебног званичног саопштења о томе да у Хрватској и у Босни и Херцеговини „разни су саговорници изразили своју захвалност Светоме Оцу што је послао кардинала Рожеа Ечегараја да изравно, на лицу мјеста, види патње свега пучанства, католичког, православног и муслиманског. Они су такођер истакли да залагања међународне заједнице, иако су бројна, нису dostatна“. „Вративши се у Рим, кардинал је о свему извјестио Светога Оца“, о чему је, такође преко Радио-Ватикана, објављено званично саопштење, према којем је „недавни боравак кардинала Рожеа Ечегараја у Хрватској и Босни и Херцеговини свједочанство љубави Папе и Католичке цркве према сваком човјеку, без обзира на његов свјетоназор и вјерску припадност и солидарност с човјеком и народима који пате“. Даље се каже како „залагања међународне заједнице за мир нису dostatна, иако су бројна“ и како се „све што се подузме за успоставу мира, разбије о хриди свакодневне стварности или се утопи у море расцјепканих и међусобно чак протурјечних ставова Запада“. Томе је на Радио-Ватикану, 24. августа 1992, додато: „Одговарајући на питања присутних новинара Наваро Ваљс је поновно навео ријечи Светога Оца о потреби да се напад на Босну заустави, те ријечи кардинала Содана о хуманитарном мијешању и разоружавању нападача.“ (Кога ли до – Срба!)

У свом одмаралишту у Кастел Гандолфу Јован Павле Други је и директно говорио „скупини од 63 прогнанника из Босне и Херцеговине, углавном жена и дјеце, смјештених у једној војарни у Пјеве ди Кадоре, у сјевероисточној Италији“. То је – на ноге му доведено – „католичко и муслиманско пучанство из Сарајева и околице“, које му је упутило апел за помоћ. „Драма је тих људи“, каже Радио-Ватикан, „Папи добро позната, јер с највећом позорношћу прати сва збивања у Хрватској и Босни и Херцеговини које су захваћене агресорским ратом. Због тога је јучер поновно свратио позорност – како рече дословно – на трагично стање у којему се већ превише времена налази напаћено пучанство Босне и Херцеговине, те је опет позвао оне који имају јавне одговор-

ности да учине све што је могуће, мирно и без оклијевања, како би се постигли жељени резултати, те у Босну и Херцеговину вратио мир.“

Јован Павле Други, дакле, стално тражи војну акцију против Срба, јер, како је Радио-Ватикан обнародовао, „Папа не може шутјети“. Саопштио је то званични ватикански представник за штампу Хоакин Наваро Ваљс, којег је 29. августа 1992. цитирао Радио-Ватикан: „Папа и у вријеме својега заслуженога одмора врло добро је информиран, нарочито у вези с лондонском конференцијом (у то време одржаваном – прим. А. А.), те новим ратним вихором који се надвија над Ирак. Папа добро прати међународне догађаје напосе у вези с етичким обавезама кад се ради о томе ваља ли интервенирати или не. За етички проблем за понашање према агресору, Папа је употребио израз који треба добро схватити да се, наиме, не ради о нападу на агресора, него о разоружању. Кад је, наиме, нетко нападнут морална је дужност интервенирати тако да се нападач разоружа.“

Убрзо после тога, 3. септембра 1992, у контексту објашњавања Папиног гледишта, Радио-Ватикан је навео изјаве двојице америчких надбискупа. Њујоршки надбискуп и кардинал О'Конор, који се управо тада налазио у Хрватској, у свом листу „Католик Њујорк“ написао је „како хуманитарна помоћ жртвама рата у Босни и Херцеговини није довољна“, јер „крх није средство да се смире терористи“. Мек Керик, други њујоршки надбискуп, изјавио је агенцији АТИК да би се „сва звјерства морала изравно приписати Србима“, па је, уз то, „критизирао Европу која је стала на српску страну“. Слично је писао и француски католички дневник „Ла кроа“, који је, према Радио-Ватикану, критиковао Европу, што „умјесто да одлучно интервенира, шаље хуманитарну помоћ“. Лист додаје: „Пожар могу спријечити европске земље правом блокадом, бомбардирањем српских авионских база и војних конвоја. Није једноставно, али ваља покушати.“ Радио-Ватикан је дан касније, 5. септембра 1992, интервјуисао врховног италијанског војног викара, монсињера Ђованија Мару, који је рекао: „Ми треба да се умешамо, али мешање може да донесе и ризике и последице. Све то не треба да нас заустави, не треба да нас заплаши“.

Папине теорије у пракси

После заседања Комисије за људска права у Женеви одређење папе Јована Павла Другог пренесено је и на прашко заседање КЕБС-а. О томе је Радио-Ватикан, 17. септембра 1992, објавио веома дуг извештај, који у целини гласи:

„Данас је представник Свете Столице на КЕСС (хрватска скраћеница – прим. А.А.) позвао међународну заједницу да проблем Босне и Херцеговине ријеши досљедношћу ријечи и дјела. Засједање се конференције одржава у Прагу од 16. до 18. рујна, а Свету Столицу на њој представља монсињор Ален Пупен из ватиканског Државног тајништва. Он је јучер одржао говор о рату у Босни и Херцеговини, те поставио

питање: Зашто Конференција за сигурност и сурадњу у Европи изгледа немоћна пред сукобом? Шта може учинити за становништво? Којим средствима подржати преговоре у току како би се зауставила непријатељства, а сукобљене стране увјериле у одлучност међународне заједнице? Како тој заједници вратити мировну иницијативу? Конференција не може бити равнодушна на патње становништва“ – рекао је ватикански представник и тражио да се сва средства ставе у службу хуманитарне помоћи.

„Ова конференција мора одговорити патницима и бити вјерна своме послању, постајући савјест цијелога континента. Заједница држава, представљених у Конференцији, има не само право него и дужност хуманитарног посизања, за што је потребна политичка одлучност, те дослиједност ријечи и дјела. Конференција одговара послању ако одлучно осоколи судионике Лондонске конференције да постигну споразум. Становништво не смије више бити талац сукобљених скупина. Хумантиарна помоћ мора бити осигурана.

Надаље је представник Свете Столице истакнуо да су хуманитарном праву потребна средства којима би зарађене стране схватиле да становништво не овиси о њиховој вољи, него да се за њ заузима ова конференција, спречавајући уништавање људских живота. Изасланство се, пак, Свете Столице сматра дужним подсјетити да је потребна политичка одлучност држава-чланица Конференције за сигурност и сурадњу у Европи. Оне морају дјелима, а не само ријечима, помоћи да одговорни за оружане нападе чују здрави разум. Она не смије остати нијема пред ратом који је агресија и територијално и етничко ширење, при чему се цијело становништво присиљава на напуштање пребивалишта, стварајући озрачје страха. Европска заједница не може прихватити етничко чишћење које оружјем проводи мала скупина – рекао је представник Свете Столице и упозорио Конференцију да је рат којему је сврха етничко чишћење неприхватљив у сувременој Европи, а они који га подржавају не спадају у међународну заједницу.

Рат не може парализирати међународну заједницу, територијално се чишћење мора спријечити свим средствима, јер је то опасан демон прошлости. Конференција то мора јасно подржати, придржавајући се права и начела нове Европе. Конференција неће прихватити повреде људских права и основних слобода, јер би то била увреда европској моралној савјести – рекао је надаље монсињор Пулен. Међународна заједница мора бити политички одлучна и у питању хуманитарне помоћи на мору, земљи и ријекама.

Напокон је представник затражио да Југославија за своју присутност на Конференцији поштује хелсиншки завршни документ, интегритет Босне и Херцеговине, да осуди етничко чишћење, те оствари демократију и поштивање мањина на својем подручју.

Конференција за европску сигурност и сурадњу објавила је данас у Прагу извјештај Комисије која је од 29. коловоза до 4. рујна обишла 21 концентрациони логор у Босни и Херцеговини под вођством енгле-

ских стручњака и љечника Томсона и Блеквила. Они су изјавили да су покољи и злодјела што су их видјели у Босни и Херцеговини страшнији од оних што су их починили нацисти у концентрационим логорима за вријеме Другог свјетског рата. Врло је занимљив извјештај што га је Конференцији поднио Мазовјецки након свог повратка са путовања по државама које су настале на подручју бивше Југославије.

Према оцени упућених посматрача, говори представника Ватикана у Комисији за људска права у Женеви и на прашком КЕБС-у знатно су утицали на неке делегате, а и на коначно заузете ставове. Тај се утицај, посебно у Женеви, огледао у одређивању Тадеуша Мазовјецког, личног пријатеља папе Јована Павла Другог, за анкетара о стању на југословенским просторима.

Убрзо се, у немачкој емисији Радио-Ватикана, јавио прочелник ватиканске конгрегације за науку вере (наследнице бивше Инквизиције), кардинал Јозеф Рацингер (Немац). У интерпретацији Радио-Ватикана, 19. септембра 1992. на италијанском језику, он је рекао: „Увек је врло тешко проценити са сигурношћу принципе еванђељског морала у конкретним случајевима. Војна интервенција је проблематична, али оправдава одбрану хуманитарне помоћи за цивилно становништво. Сумњиво је да ли је законита употреба оружја ради окончања тероризма. Мислим ипак да кажем да треба да буде дозвољена употреба оружја против нехуманости и бруталности рата... Заштита хуманитарне помоћи треба да буде гарантована и оружјем.“

После те ратоборне изјаве Радио-Ватикан је 25. септембра 1992. поднео посебну изјаву Пупена, представника Ватикана на КЕБС-у. На питање да Света Столица не говори само о праву него и о дужности хуманитарног интервенисања и шта конкретно значи војна подршка у корист становништва нападнутог у Босни, Пупен је одговорио: „Света Столица сматра да међународна заједница данас има дужност да помогне цивилном становништву. Није реч о томе да треба подржати војну интервенцију као такву, него се подржава могућност употребе силе ради одвраћања и убеђивања.“ Све наведено ватиканска пропаганда је пратила сталном „разрадом“ у којој најистакнутије место имају изрази као „српски крвници“, „терористи“ и слични.

Говор дипломатама

У новогодишњем говору дипломатама 1993. године папа Јован Павле Други обнародовао је сопствену доктрину ограниченог суверенитета, веома сличну оној коју је, својевремено, разрадио совјетски лидер Леонид Брежњев. Док је према Брежњевљевој „доктрини“ требало интервенисати када је „социјализам у опасности“, Јован Павле Други сматра да је војна интервенција нужна из „хуманитарних разлога“. Као што је Брежњев био тај који треба да одлучи када је „социјализам у опасности“, тако Јован Павле Други пресуђује када се стичу „хумани разлози“ за интервенцију, али до сада само против Срба.

„Пошто се исцрпе сва дјелотворна средства, ступа на снагу право хуманитарне ингеренције са сврхом да се агресора разоружа и да се поновно успостави поштивање права угроженог пучанства“, рекао је Папа у хрватском преводу Радио-Ватикана 16. јануара 1993, и додао: „Право хуманитарног мијешања у унутрашње ствари поједине државе јаче је од начела суверенитета те исте државе.“

Нема никакве сумње у то да је бивша Босна и Херцеговина – зато што се у њој за своја права боре Срби – већ тада била одређена као први полигон за испробавање Папине доктрине ограниченог сверенитета, јер Папин речник, потпомогнут свакодневном пропагандном и антисрпском харангом Радио-Ватикана и других ватиканских и проватиканских средстава информисања, а и изјавама најистакнутијих ватиканских званичника, не оставља никакву сумњу у то кога он има на уму. То је он и рекао дипломатама: „У нашој близини, екселенције, даме и господо, рат развија своје немилосрдно дивљаштво. Мислимо на братоубиљаштво у Босни и Херцеговини. Сва је Европа због тога понижена, њезине су институције осрамоћене“. Папа, дакле, „понижену“ Европу позива на ратну акцију против Срба у бившој Босни и Херцеговини, јер је бивша централна југословенска република „изложена окрутної агресији која тежи етничком чишћењу и освајању туђих подручја“. Том позиву (код Горажда) одазвали су се 10. и 11. априла 1994. године Америка, Атлантски пакт и њима подређена ОУН, а касније и муслимани нападом на Брчко.

Рат у Заливу и „ситуација на Балкану“

Крајем 1993. године папа Јован Павле Други надугачко је објаснио своја гледишта у разговору с новинарима шпанског дневника „Ел Паис“.⁹ Између осталог, веома је занимљив његов одговор на питање: „Да ли се може говорити о еволуцији Папине мисли од рата у Кувајту до рата у Југославији?“. Новинар шпанског дневника, наиме, уочио је да се папа Јован Павле Други противио бомбардовању Ирака, а залагао за бомбардовање Срба, па отуда и такво питање. Папин одговор – који најбоље документује антисрпско опредељење ватиканског поглавара и његову дволичност – гласи: „Увек сам био против рата и увек у оквирима онога о чему сам раније говорио. Другим речима, рат је оправдан само кад је његов циљ одбрана зато што сматрам да свако од нас има право да се брани.

Наиме, у време рата у Заливу постојао је другачији проблем. Мислим да у својој другој фази рат у Заливу није у толикој мери било одбрамбени рат, колико казнени... Било је покушаја да се овом сукобу да карактер верског рата. Све то објашњава став Свете Столице, став који је увек био у складу са горепоменутиим начелима, као и са њеном посебном улогом у међународној заједници.

⁹ Радио-Ватикан, 3. септембар 1992. године.

Ситуација на Балкану је другачија. Пред нама је заиста драматичан проблем. Видимо да се у бившој Југославији с комунизмом временски подударило буђење радикалних националиста који су подстакли насиље и изазвали ужасне патње невиних. Став Свете Столице је увек био следећи: избегавати братоубилачки рат. Када су прво Словенија, затим Хрватска и, на крају, Босна и Херцеговина, одлучиле да прогласе независност и кренуле тим путем, оне су имале апсолутно право да то учине.“

Папа благосиља интервенционисте

Своју политику подршке сецесионистима и разбијању Југославије Јован Павле Други наставио је да објашњава одмах на почетку 1994. године, када је, према званичном саопштењу, пренесеном преко Радио-Ватикана 3. јануара 1994, „примио стотињак војника низоземске војне морнарице који својим бродовима на Јадранском мору, заједно с ратним морнарицама неких других земаља, контролирају промет према бившој Југославији“, посебно „према српско-црногорској Југославији која је погођена још тежим и строжим санкцијама“. Било је, касније, још пријема и благосиљања припадника солдатеке послате да гуши Југославију, а већ сутрадан по примању Холађана уследио је „дводневни студиј“ у Ватикану, посвећен налажењу „решења“ за „југословенску кризу“. Радио-Ватикан је 8. јануара 1994. саопштио да су донесени закључци који су потпуно у складу с уводним „упутама“ Јована Павла Другог: „Очито је дошло до изражаја да се ту не ради о вјерском, већ о наметнутом рату... Истакнуто је, уједно, да се никако не може прихватити чињенично стање освојених подручја и градова... Начело неправде не може бити основа мира, као што то не може бити ни захтјев за етнички чистим подручјима. Оштро је осуђено етничко чишћење, спречавање пружања хуманитарне помоћи...“ итд.

Одмах затим Јован Павле Други сазвао је дипломатски кор акредитован при Ватикану и, у замену за новогодишње честитке које су му гости упутили, поново је говорио о својој доктрини ограниченог суверенитета и „хуманитарној интервенцији“ као и претходне године, само је био самоуверенији и сигурнији у то да је обавио „добар посао“ и да ће – што се и догодило – умногоме утицати на светске државнике.

Према својој војној доктрини и доктрини ограниченог суверенитета папа Јован Павле Други и лично посвећује велику пажњу војним капеланима, што је посебно показао 11. марта 1994, када је примио учеснике Трећег међународног конгреса војних ординарија који је тих дана одржан у Риму. На њему је учествовало око 70 војних бискупа и свештеника из 27 земаља Европе и обе Америке. Он им је тада одржао говор који у званичној верзији, саопштеној преко Радио-Ватикана, гласи: „Истичући важност војних капелана и пасторалног рада у војсци, Свети је Отац напоменуо да је првотнo послање капелана духовно помоћи војницима и одгајати их за мир и наставио: ”То је посебно важно

када војска, под окриљем УН, штити људска права и омогућава хуманитарну помоћ у крајевима које је погодила несташица, епидемије или друге несреће’.

Осврћући се на тему конгреса ‘Нова евангелизација’ у војсци, чему лаици имају напосе допринијети, Папа је истакнуо како то заправо значи одгајати војнике за дјелатнике мира. „Повјесни контекст након пада Берлинског зида и превладавања хладнога рата чини све сувременијом ову нову слику војника“ – рекао је Папа. „Начело неравнодушности, односно хуманитарног посезања у драме народа, даје војнику и војсци нову и важну улогу. Еванђеље може пружити одлучнији потицај од било каквог политичког и економског разлога“ – истакнуо је Папа, те додао да „кршћани – лаици у војсци могу потакнути ово поимање војне службе, одгајајући савјест, ширећи вредноте правде, солидарности и мира који су темељ међународног правног поретка.“

Том скупу је 8. марта 1994. био посвећен и посебан извештај Радио-Ватикана који чини целину с наведеним речима Јована Павла Другог. У њему је речено да је скуп приредила Конгрегација за бискупе, која у свом саставу има „Средишњи уред за ускладбу душобрижништва војних бискупа“, а циљ му је био унапређивање размене искустава из рада с војницима у оним земљама у којима постоје „службе верске бригае за војнике и офицере“, тј. војни ординаријати.

„Скуп је почео“, каже се у извештају, „уводним излагањем кардинала Бернарденa Гантина, прочелника Збора за бискупе. Посебну позорност тијеком данашњегa пријеподнева привукло је предавање које је одржао надбискуп Жан Луи Торан, тајник за односе Свете Столице с државама. Он је говорио о душобрижничкој скрби за припаднике мировних снага и приједлозима Свете Столице које је о томе дала УН. Складним дјелотворним средствима ваља промицати и јамчити основно право на одговарајућу духовну скрб свакога војника, припадника било које вјерске заједнице – истакнуо је при том надбискуп Жан Луи Торан, те навео податак да је од 1948. до 1993. у саставу мировних снага УН било око 650.000 војника и да их тренутно има преко 75.000 подријетлом из 70 земаља“.

„Подсјетивши да се међу тим војницима и часницима налази врло велик број католика, тајник за односе Свете Столице с државама упозорио је на недостатак средстава које државне власти стављају на располагање војним капеланима како би могли бити на услузи и мањим скупинама војника. У вези с тим је истакнуо да је потребно да војни бискупи од влада својих земаља затраже да се заложе за рјешење тога питања, те да духовна скрб за свакога појединог војника постане стварност.“

*

Очигледно је, на основу наведеног, да Ватикан веома велики значај придаје деловању својих војних капелана у снагама Организације уједи-

њених нација, у нашем случају у УНПРОФОР-у – што је један од начина проширивања утицаја Ватикана и примењивања војне доктрине и доктрине ограниченог суверенитета папе Јована Павла Другог, а што би морало бити предмет посебне пажње заинтересованих. На то упозорење не утиче ни чињеница да се ватиканска дипломатија недавно трудила да исходи долазак папе Јована Павла Другог у Београд, јер је то био само покушај да се прави став Ватикана „козметички“ поправи, што је очигледно ако се не пренебрегну истовремени напади на Српску православну цркву, што је такође део глобалне стратегије Ватикана.